

„Istarska Riječ“

izazi svakog četvrtka sveće.
Svakog drugog četvrtka donosi
literarni prilog. „Mala Riječ“.
Prispajte za temeljno i slobodno
životno područje, z za
inovaciju i života lira. Ured-
ništvo i izdavač lira. Tri-
Trst. — Via S. Francesco
di Asolo. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Narodne manjine

Pitanje je narodnih manjina tako založno, da gledajući u pretekli usinu tremera, da mora, i svaki doba očitati rad u okviru vred-
nosne kulture. — Prenešeno. Bi se u pred-
ratno doba po često gotovo u svim državama načel' no dejstvo, da vlasnici nacija
može imati u svojoj državi drugarne man-
jine, sprječavajući svaki kulturni i poli-
tički razvoj tak da jednotičnim ciljem, da
bi odnarođeni. Broj se država u inodružnim
manjinama svršetkom rata povećao. Malne
vele su si države dobrovoljno naprile man-
jine budućih naroda, zato bi i bila
zadužnost, da nose i poslije tega toga
fakta. Nedjeljni se u svim državama opa-
za, da je pitanje narodnih manjina rak-
rana, koju izjeda državni organizam, koja
ne dopušta da se država sreći i konsoli-
cije. — Jedan od najplavljivih rezloga, da
su u svim državama još pokoji i nastoji
da države među sobom ne mogu da urede
veće odnose, da medju njima vlasta do-
sta napeto, ratno raspolaženje — jest
da je učestvuje i nečoječansko postupanje sa na-
rodnim manjinama.

Kakvim se sredstvima služe države, da
otpunno obraćaju na svoje manjine? Iz vlastitih redova narodne manjine stvara-
si država opere i kadar janjičara, pojih
made kod svakog naroda. — Ti podmili-
vaju, beznačajni i moralno iskareni ele-
menti najopasnije su oruđje svojih gospo-
darja. Oni su svuda pripravljeni da naprave
i da najveći prestupak nad svojim vlasti-
tim narodom. Ta mi smo to osjetili gorko
na svojim ledjima. — Uporedi sa tim na-
činom poslužuju se terorom i vlašću, koja
ču stoji na raspolaženju osobito onda, ako
ne uspijeva prvi način. —

Tu ori stepenito po stanovitome planu
ukidaju narodnim manjinama sve pravice,
isključuju ih kulturnih i političkih ustanova.
Zanimivo je, da se takvim i sličnim sred-
stvima operise u svima državama. — Duh
nasilja pod zastavom nacionalizma uvukao
se u vladajuće nacije, koje si neosnovano
uzimaju pravo, da su jedini nosioci državne
vlasti i stege nemilosrdno i brutalno ugi-
javaju, sistematski uništavaju svoje manji-
ne. — Zar se takvimi načinškim metodama
kroz sudbinu malih naroda, koji su bili
nasilno i neprivedno odstrgnuti od svog na-
rodnog dela? — Grozomnici su Europe
dugo raspravljaljali i o tom pitanju na konfe-
renciji u Lozani. Piše se, da su dosli do
končnog sporazuma. Mi pak držimo, da
su dosli do sporazuma samo na papiru. Ko-
liko li je već zaključka u tome smislu bilo
svremeno svemogućim konferencijama? Jesi-
li se tog države držale? Nikako.
Države produžujući i dače, da primje-
nuju nasilne metode, koje su nedostojne
kulturnog naroda — protiv drugorodnih
manjina. — To je pogubno i sudobnosno
za državu. — Narodne manjine moraju
biti poštovane te se moraju čuti i svojih
država doma. — Zadovoljstvo je svih dr-
žavljana, dakle i manjina, predviđati za sa-
jedno izvršavanja zakona, za ozdravljenje
gospodarskih prilika, za konsolidaciju dr-
žave. — Nijedan odjelični genij, nikakva
diktatura stranice, nego skupni napor uz
udjelovanje djelokupnog pučanstva može
da taj cilj postigne. To će se dogoditi tek
onda, kada bude svaka država proglašla
loziniku o samopredjeljenju nacije. Svakoj
narodnoj manjini treba bez terora i upriva-
zjamčiti kulturni i politički opstanak i
razvitak.

Nas je Jugoslavene u Italiji zapala oso-
bita čast, da se nalazimo u državi, za koju
je razglašljeno da postupa najliberalnije,
sa svojim drugorodnim manjinama. Izbila
joj je na poznatoj skupštini medijuparla-
mentarne komisije u Beču uspijeo baciti
Evropi prah u oči. Manjine ostalih evropskih
država nam valjda stoga zavidaju. Kako
li je strasne ironije! Mi smo si pak
svjesni svog kukavnjog i jednog položaja.
Nama ne bi niko zavidao, kad bi znao, da
bi se sa nasiljima nad našim bijednim na-
rodnom mogla ispuniti čitava knjiga, kad bi
znao, da se naš jezik tijera iz javnog ži-
vota, da nam se sistematski zatvaraju
škole, da se nas lišava svih kulturnih i po-
litičkih ustanova, da nas se smatra držav-
ljama trećeg reda, i da nam se napokon
oficijalno izjavljuje, da nas treba odnaro-
dati. Mi ne možemo, a da o tom ne gover-
ime — premda smo o tome već dosti pi-
šali. Mi ćemo o tome pitanju i dalje govo-
riši, nek se znade, da nam ne cvatu ruže.

Nove granice Istre, Trsta i Goričke

Istarski narode!

nek se svatko uvjeri, da država, čijim se
mi podanicima priznavamo, akoprem sa-
vijesno vršimo dužnosti i akoprem nemamo
nikevih prava — tako kruto i nemilo
postupa sa svojim narodnim manjinama.
Na to boli, nas to tiši. To više, što se naša
država ponosi, da je država slobode i da
prednjači svojom kulturom i civilizacijom,
svojim slobodoljubljem u ravnjanu sa sva-
jim inodružnim manjinama. —

janost prijašnjih statuta o pravu vlasništva i
povrate seljacima njihovu djedovinu.

Pitajmo se, kako se kod nas postuje
privatno vlasništvo. Mi živimo u kulturnoj
državi. Italija je bila odavna koljevica kul-
ture, koja je davala dobar ugled mnogim
narodima. I institut privatnog vlasništva
izrabljuje se starim Rimljani pre više stotina
godina kao narod eminentno pravničkih
švahčanja i u Italiji postoji zakon, koji drži
privatno vlasništvo kao nesto svetogovo.
No ipak se kod nas događa, da se taj ne-
povrijedivi zakon krši. Najlepši primer je
da služi nam onaj nekulturni čin, koji se
dogodio u Ferencima, gdje je nekoliko
mladih ljudi provališi i zapoješili školsku
zgradu, koja je privatno vlasništvo „Druž-
bu sv. Cirila i Metoda“ za Istru. U jednom
broju „Istarske Riječi“ bilo je rečeno, da je
to „atental na tuđe dobro“, ali ju idem
jos i dalje i velim: One nije samo atental
na tuđe dobro, nego i na zakon!

Nedavno smo čitali, da je glavna skupi-
ština Istarske posuđnjice u Puli bila bru-
talnim načinom razagranjena. I nase posuđnjice
su novčana društva, a njihovo je
vlasništvo privatno. Time što je bila na-
padnuta glavna skupiština tog društva u
Puli, znači također atental na nezimo
dobro.

Gospodari naši, kada mislite prestati s
takvim načinjem? Dok s jedne strane za-
vistore toliko naših škola, dok ste nam
izagnali svu inteligenčiju — sve to nije
vam doista, nego i dalje pokazujuće našem
seljaku da ste njegovi neprijetelji. Mnogo
se čita u vašim novinama o poboljšanju
gospodarstvenog stanja u Istri. „Istarska agi-
cola“ nastoji, kako bi seljaci ponučila u
gospodarstvu; preporučuje kulturu duhanja
lijevkotog bilja itd.; u jednom broju dovukive
„Pace alle campagne“ mir seljacima.

Dok s jedne strane nastoje da u Istri po-
pravite gospodarsku stanju, s druge strane
vi isti gi e razarate. Mislite li, da će to biti
od koristi državi ili našoj pokrajini?! Do-
klegod ne budu u Istri imali slobodan raz-
vitak zadruge, sva kulturna društva i do-
klegod ne budu svi gradjani jednako po-
stivali zakon ove države i dok ova država
ne bude svoje gradjane i njihovo vlasništvo
jednako štititi — znate, da je nemoguće
napredak u kulturnom i gospodarskom ži-
ivotu naše pokrajine. — Gradiscev.

Teksto si je Tuzan si. Silno trpiš u sadašnjem
polužaju. Žembla ti je golja i krovita. Tvoje
je nebbo oblačno. Vjetrov i oluje te biju i mlate
se svih strana. Tačko te je pritiš. Iskorijeniti
bi te klijeh iz ove tužne zemlje, koju ti silno
lubiš. Sve ono, što je tvore što ti je najve-
će hote sadašnji tvoji gospodari, da ti otmu-
ti Rima ti je jevoj najviši državnik Mussolini,
da hoće proizvesti tvoju narodnu rotu. On i
svi njemu slični hoće da zaboraviš na svoju
rodu majku, da proklimeš ono slatka maj-
čino mlijecko, sto te je zadoljio, oni hoće
da pogrešiš ona tvrda, ali nezna koljena tvoje
mala majčice — hoće da zaboraviš na kriju
tvoje majke, koje te je odnijehalo. Hlijeli bi
da ti gašnici ona slatka i tebi toli mla i neza-
boravna materinska riječ. Oni misle, da samo
vječno pravo i dužnost, da ljube sviju
majču, sve to je njezino materinsko mlađe-
stvo. Misle, da je njezino materinsko mlađe-
stvo nov vrednost stovanja. Nas narode, i tvoja
majča vrijedna toga Stovanja i ti imas pravo
da je ljubiš, a koja je sveto dužnost, da je
braniš, pa protiv kojega god bilo. To ti je na-
čin usadila u srce. Niko nema prava — do
tvoja srca — da umislije tvoja tijelo i tvoju
dušu. I zato je tvoja obrana pravedna, junačka
i plemenita. Prisegni, narode, da tvoji narod-
nost ne daš nikome pod nikakovim uvjetom.

Sadašnji tvoji gospodari hoće, da ti uniste
tvoj materinski jezik, s kojim ti iskazuješ
svoje misli i čuvaš i kojega ti najbolje raz-
umješ. Hlijeli bi, da zaboraviš na jezik tvoje
rodjene majke. Tjeraju ti tvoj jezik iz crkve,
iz sreda, iz škole. Hlijeli bi, da si neuk. Draže
ti, da se mista ne naučiš, nego li da učiš
u svojem materinskom jeziku. I zato ti dan-
nici zatvaraju tvoje škole i tjeraju tvoje na-
rodne učitelje. I kako budu naš jezik još više
preganjani, znači, da je onda tvoje učitelje, tvoje
domaće ognjište, gdje mora da vječno
živi tvoj govor i tvoja knjiga. Ličje je riječi
i, tome rekao naš narodni poslanik Willan.
Progajani mogu naš jezik iz ureda, ali ljubavi
do toga jezika ne mogu, da progone iz naših
sela, niti od naših bivalista, a niti od naših
objektiva, ako tako ne dopusti naša malo-
dostnost.

Jugoslavenski roditelji, nikakva sila vas ne
može prisiliti, da ne favorizuje dijelitu
svojemu jeziku, niti vam ne može da zapri-
ječi, vijeđe dijete usijate u vašem jeziku.
Ali, može i u sredu ljubavi do vasa, do
svoga roda i jezika. Ne mogu da nam brane u
svom polju i vježbi sumi, gdje služimo u
znoju svoga lica koru hlijeca, da govorimo
svom jeziku. Nema sile, koja bi nas prisili-
la, da se ne molimo u našem jeziku te da ne
mislimo našim jezicom. Tko da nam zabrani
u prijateljskom razgovoru, da se služimo svo-
jim jezikom? Naša domaća kuća, naše ognji-
šte, naši domaći i prijateljski sastanci služiti
će nam, da jače raspirimo plamen ljubavi do
našeg materinskog jezika. Tu ćemo si mi srce
našem domaćem i prijateljskim sastancima
zadržati, da ne možimo u našem jeziku te da ne
mislimo našim jezicom. Tko da nam zabrani
u prijateljskom razgovoru, da se služimo svo-
jim jezikom? Naša domaća kuća, naše ognji-
šte, naši domaći i prijateljski sastanci služiti
će nam, da jače raspirimo plamen ljubavi do
našeg materinskog jezika. Tu ćemo si mi srce
našem domaćem i prijateljskim sastancima
zadržati, da ne možimo u našem jeziku te da ne
mislimo našim jezicom. Tko da nam zabrani
u prijateljskom razgovoru, da se služimo svo-
jim jezikom?

Ali, narode, opstoji jedna velika pogibelj.
koji li sve više prijeti. Bit će neizbjegljiva, ne
budeš li si znao pomoci. Vee se poznaju tra-
govci te grđne nemanti, te crne noći. Pogibelj
je, narode, da ostanče nepismeni. A na varno
i svoju dječac. Znam, da nije potrebno razla-
gati ti, kako je to velika nesreća. Ali tvoji
gospodari te vole imati nepismenog, si-
pogoga. I zato ti oni zatvaraju škole i tjeraju
te grđne nemanti, te crne noći. A da se na var-
no mimo pusti preuzeći, pokorno slijesi svoje si-
te pod oružjem. To je tvoja jednaka prava i
jednako dinost! A sada uzdal se u se i po-
mori si sam, koliko možeš i zato si preporu-
čujem iščitati. Iščitati.

Na prvi pogled činiti će ti se to nemoguće,
Naravno, da je teško bez tvoja narodnoga
učitelja. Ali, koliko mi naših ljudi, po Istri,
koje su prilike nagnute, te su naučili čitati i
pisati. Mogli bi nas jače prisiti i potlačiti.
Velimo vam, gospodari naši: Nasu srce, našu
dušu, naše misli i osjećaje nam ne možete
uzeti.

Ali, narode, opstoji jedna velika pogibelj.
koji li sve više prijeti. Bit će neizbjegljiva, ne
budeš li si znao pomoci. Vee se poznaju tra-
govci te grđne nemanti, te crne noći. Pogibelj
je, narode, da ostanče nepismeni. A na varno
i svoju dječac. Znam, da nije potrebno razla-
gati ti, kako je to velika nesreća. Ali tvoji
gospodari te vole imati nepismenog, si-
pogoga. I zato ti oni zatvaraju škole i tjeraju
te grđne nemanti, te crne noći. A da se na var-
no mimo pusti preuzeći, pokorno slijesi svoje si-
te pod oružjem. To je tvoja jednaka prava i
jednako dinost! A sada uzdal se u se i po-
mori si sam, koliko možeš i zato si preporu-
čujem iščitati.

Trideset je slobava! U nekoliko mjeseci moći

ćete da se iščitati.

Naša učiteljica, koja je učila našu

čitati.

Naša učiteljica, koja je učila našu</p

Poslovica i domaći uzgoj

Nedavno je donijela „Nasa Sloga“ pod naslovom: „Kdo je barbar?“ jedan moj članak. U tom članku sam ustvrdio, da naš narod spada među najdarovitije narode na svijetu. Pa i jest točno tako. Naš narod iskazuje svoju mudrost u poslovicama ili mudrim izrekama. U narodnim poslovicama ogleda se dugovječno iskustvo njezino. Poslovica imade narod naš je svih prilika života svojega, pa tako i o kćeru užgoju. — Potrebnu domaćeg užgoja mi naglašujemo često, a tu potrebu vidim i na rod, kad kaže: „Kako posjese, onako ćeš i zeti.“ — Kako djecu svoju užgojiš, onako ćeš i imati. — „Gospodarevo oko konje tovi, a roditeljsko oko mladževodi. — „Tro siće nepravdu, žanje nevolju. — „Kakuo žvan, kakou glas; kakou žito, takav klas; kakava vrba lakan klin; kakav otac, takav sin; kakava majka, takava kćer.“ Pa da, „baću što nema, ne može dati“. Budu dobar, uljudan, pošten, plemeniti, istinoljubiv, ne mirzi, ne kleveći, ljubi bližnjega svoga, буди značajan, па će i djeca tvoga takova biti. — „Voće ne pada dalje od stabla. — „Što žene rode, valja da i izvede“ — nalaze poslovica, dokle će majke se najviše okreću. — „Hudoj su majci i vlastita djeca pastoreći. — „Ni kćerka stenad svoju ne ostavlja.“ — „Ni mati koja rodi, nego koja dođi. — „Na majčinim gradinama počiva duh naroda.“ Cio svjet uzgajaju majke, one su prve učiteljice roda ljudskoga. — „Od djeca ljudi bionja. Tim boću narod da kaže, da je djetinjstvo za užgoj vrlo važno. Što smo čovjeku učijepili u mladost, to će on imati i u starosti. — „Boļje je umrjeti bez djeca, nego po smrti ostaviti zle sinove.“ — „Kurjačica okoti same kurjače.“ — Na dјavo ne rodji angjela. — Život bez potomstva je pust. — „Ko nema djecu, nema sreću.“ Djeca se nuda i ljubav roditeljima, pa upravo divno i nade sva nježna kaže poslovica: „Imam djecu, imam svoju kralja.“

Istina, nesamo mati, već i otac imaju užgoju djece svoje, ali je ipak materi najglavnija, prva i najsvetija dužnost uzgajati porod svog. Zato i poslovica slavi majku, kao najmiliju vaspitaču: „Materin blagoslov i Božji jednaka kraljica. — „Majka je majka.“ — „Kad se majka zove, ne se ovara.“ — „Materin je hrana najsladja.“ Mlječno materino uzdržava rod ljudski, ono ga prvo daje, prvo krije, zapravo i savjetuje poslovicu materi ovako: „Šta se žena dođi, neka se mrtva ne boji.“ — Mlječno majčino ne može da nadoknadi ni jedna druga hrana, zato se ne smije dječje prerano odbiti. — „Driži dijete godinu dana, da ne moraš tri.“ — „Mila majčice, bijela crkvice!“ — Mekano je hrilo materinov. — „Svakou je svoju majku mila, — „Majka rodila, majka lječiće.“ — „Majka: puna su usta.“

Tako veliku važnost, eto, pripisuju narod u poslovicama svojim užgojima u roditeljskom domu, tako eto veliča majku i prvo nastojanje njezino oklo vaspitanja poroda svoga. Oni radi s ljubavlju, s miljem i nježnosti pridiže čovječanstvo. Gdje su dobre majke, tamo je i narod čestit i vrijan. Ali i ljubav majčine ima svoje grane, jer: — „Mjera-vjera.“ I prevelika ljubav i dobrobit znade izopaciti djecu. Zato opet imade u narodu riječ, koja veli: „Predobor-nedobar.“ — Djeca se moraju navikavati na red i poslušnost, a ne na sačuvanje. Pusti mačku pod polici, ona će te na polici, tako će i djeca postati svoje glava, ako im se sve na volju dade. Zapravljek neka bude blaga i mudra, ali treba tražiti da je izvrši onaj komu je poslavljena, a ne da se vrši po onoj: „Pop-vezdi djaku, a djak zvonaru, — ili po

onoj drugoj slijepoj: „Cača bači, bača čubi, bača dlaki, a dlaka zaplaka.“

Nijesu ovo sve poslovice, koje govore o užgoju, već ih imaju vrlo mnogo i vrlo umjeti. Nama nije ovđje bila namjeru, da iznesemo sve ili sto viši, niti, već to cu-va da drugu svrhu. Ali smo htjeli da pokazuemo, koliko se mudrosti krije u našim poslovicama, i kako ona govore o kućnom užgoju. Zaista ne će pogriješiti, iko ih se drži. One su plod dugog razmišljanja, mnogih vjećova, a nikle su u životu — za život.

Nikola Zec.

DOPISI

IZ ZMINJA.

Crna sadašnjost, a još crnja budućnost — Teritoriziranje našega naroda na Craništinu. Nikada više ne će imati Zminjština hrvatskih škola! — Skandalozni zaključak općinskog zastupstva. — Sto radi naša manjina u općinskom zastupstvu. — Veliko ogorčenje medju narodom.

Piše nam prijatelj: Slavko uređničev Istarske Riječi! Čast mi je javiti Vam, da je zadnji broj Vašeg lista donio vrlo tačan objektivni izvještaj u cranskim događajima. Držim, da bi bilo posve suvišno, kad bi Vam i ja bio ponovno opisivali onaj događaj i kavatiti, da naš narod nije odgovoran za ni.

Danas to znaju i vrapci na krovovima. Ali unatoč svega toga da naš narod mora podnijeti načinjeće posledice spomenutih događaja i da ne samo na Craništinu već i u samom Žminju.

Pred par dana su nam Talijani zatvorili, odnosno započeli četvoro-dnevnu penku školu. U toj školi se sada ne nalazi općinski ured. Hrvatsku su učiteljice postale u stari općinsku zgradu.

A škola? ona će odsada počivati. Fašisti su izjavili našim učiteljicama: „Nikada više neće imati u Žminju hrvatske škole! Tražite talijansku pa čete je odmah dobiti!“ Tako će eto 500 naše djece ostati bez školske obuke.

Sad su nam već otvorili talijansku školu, ali ne našljeno. Republikanac bila je stedica općinskog zastupstva. Bila je pozvana većina i manjina od 5 hrvatskih zastupnika.

Na dnevnom redu bila je između ostalih točka o izjavi za talijansku školu.

Netom su bile na srednici riječene prve točke, pretoč se na izjavu o ustanovljenju talijanske škole. Naša manjina je zagovarala hrvatsku školu, a većinu talijansku. Većina je izjavila našoj manjini, da u Žminju ne smije više biti hrvatska škola, jer bi ju fašisti zapali, a klok biju do onda platiti? Zato je naš bolje, — rekli su — da se izjavit za talijansku školu. Tko je za taj predlog neko se ustane! Nato se je ustala većina — i čuti! — naši župani.

Mi uopće ne možemo razumjeti, kako su mogli naši zastupnici glasovati za talijansku školu i potpisati osmrtnicu našoj jugoslovenskoj skoci? Skandal!

Sad su nam već otvorili talijansku školu, ali ne našljeno. Republikanac bila je stedica općinskog zastupstva. Bila je pozvana većina i manjina od 5 hrvatskih zastupnika.

Na dnevnom redu bila je između ostalih točka o izjavi za talijansku školu.

Netom su bile na srednici riječene prve točke, pretoč se na izjavu o ustanovljenju talijanske škole. Naša manjina je zagovarala hrvatsku školu, a većinu talijansku. Većina je izjavila našoj manjini, da u Žminju ne smije više biti hrvatska škola, jer bi ju fašisti zapali, a klok biju do onda platiti? Zato je naš bolje, — rekli su — da se izjavit za talijansku školu. Tko je za taj predlog neko se ustane! Nato se je ustala većina — i čuti! — naši župani.

Zato se ovakove vršni vesela doživjeli dozivaju u glasovima i potpisima izjavu za talijansku školu! Zabalon ali istinu.

Mi uopće ne možemo razumjeti, kako su mogli naši zastupnici glasovati za talijansku školu i potpisati osmrtnicu našoj jugoslovenskoj skoci? Skandal!

IZ SLUMA.

Odlazak našega učitelja.

Mi stariji su iz Sluma dobro se sjećamo, kad je došao k nama dosadašnji učitelj. Bilo je to pred dvadeset godina. On je bio prvi naš narodni učitelj. Razveseli smo se, kad smo došli, da će on biti našim učiteljem. Čin se nije više upoznavao, to smo ga više voljili.

On, došao je u našu mladu, vatrenu, pun života i snage. Došao je u našu posvetu, sve svoje sile, sve djece. Danas je u Žminji, u Imini. Svakda obožavao je bio, nismo znali ni pišati, ni čitati. Napravio je bio nježnog rođad. Morao je da je tvrdi ledini, još nježniji od vatre. Otvaramo je greci nježniji dječi, svome narodu. Otvaramo je greci nježniji dječi, svome narodu. U toj dječinoj tamni postala je soka jedinina svjetlost. U tom mrtvili i neznanju postao nam je on živom iskrom. Dao se svim silama posao posko kulturnoga napretka i užgoju našeg naroda. Niže poučavaju samo malenu školsku djecu.

— Kod mene su — reče — tri čemera (blaga), a u svakom po tri dosta puklaca. Jednoga su poklonili tebi, drugoga bratu tvomu, a treći će se biti ostaviti da vidiš! svoje gđe rane.

One djevojka kući da sve ispravljivide bratu.

Ode Turc Mustafa-aga na vodu Mariju. Kad ugleda ranjenu junaku, uze mu dvije posavice s blagom, jednog je za sebe, a drugog za sestru. A kada stade opasovati mu sablju, da ruči odnese, promatraju ju, a ručku mu držata od uzbunjene, radosni i poštepljevi, sledila na sablj tri halečka zlatna, a u nizu tri kamena draga: valja sablja tri careva grada. Malina njene Turc i nosjeće ranjenu junaku glavu. Skide s njezina divno odijelo i od kući.

Kad vidje sestru, što je učinio.

Ona reče bratu Mustafa-agi:

Zašto, brate, da od Bodu padnies?

Zašto zgubi moja pobratim?

Na što se, bolan prevarin?

Na jednu sablu okovani?

Eda Bog da odslikava i glavu!

Nedugo iza toga dođe zapovjednik, soljnik, car, da ide Mustafa-aga u zajednicu. Ode i pripasa dragocjenu okovane sablje. U caru vojski gledalo sablju malo i veliku.

nikomu se izdaviti ne da. Ode sablja od ruke do ruke, dođe i u ruke Kraljevinu Marku.

Al' onda: sama mu će sablja izazdati.

nego je poučavao i starje mladiće i djevojke.

Nije žalio truda, ako je produljio svoju obuku u večernjim tečajima i polajdenjem škole u nedjeljom.

Naučio nas je upoznati našu milu,

ali slatku narodnu pjesmu, što je odavna spa-

vala na dnu naših srca. Za svaki savjet,

uputu i molbu pritekomo k njemu. Bio nam

je svrga pri ruci. Radio je tih i neumorni

oko našeg kulturnoga napredka. Bio je kod

nas oko 20 godina. On nam je istjerao dusevnu

inu i podao nam svjetlost razuma. Uzgojio

je čitav rod, on je dan kulturu. Mi smo

dači već očevi i majke dobiti se spremi

u kristijanu i negativu narodne dužnosti.

Uzgojio je čitav rod, on je dan kulturu.

Naši dječaci su

zadovoljni

Dolje vam neće pribati. U toj talijanskoj skoli je — preveć djece... i naše djece... Mirati nam se pred otima pišći ovo, srce nista krvavi... Slika, grozna slika obitelji Tončić-Cekinove mnoge je naše preveć prestršala. Naše se lude strahovalo i grozilo na sve načine, da upisu svoju dječu u talijansku školu. I saj su neko, mnogi, prokljinjavaju ujedno nemilosrdnu sudbinu našeg roda i potaknjenja. Jest, mi smo sada sasmi u rukama... što nose uvijek batili vatru, ali i to... proći... Mi čekamo bolje dane našem i učim svoj jezik hrvatski i čemo zaboraviti tko su naši dječaji i braća, a ni na krv, što teče žilama našim... Oh, kako je krasno sunce iz oltina, crne noći!..

IZ LUPOGLAVA.

Gospodine uređenje! Sigurno se čudi, a možda nam zamjerava, što Vam se pitko ne vratila iz ovih strana. Naši spasište! Talijani vole, da Chi tace conferma, ali ova naša sutnja nije ipak znak naše dobre volje ni odobravanja. Tužni smo i mi ovuda. Svaki dan bivaju nam dani teži pod bremenom poreza (davka!) i drugih placila... Godina nas izdala, a mi već stradamo od nevolje, jada i skribi: kako ćemo se preživjeti do novog priroda?! — Mi smo navikli trptjeti, ali ovo današnje trpljenje je pretesko i za naše patinike... No, znamo drugo reći: no... Bože, smiluj nam se!

Jos nešto drugo nas boli: poslali su nam talijanskoga učitelja, koji i poučava našu talijansku, u jednom razredu. Kako je došao k nama je, kao je zvao k nama — ne znamo! Mi svakako nismo! — Znano nam je samo, da je — počeo i predugo izostajala iz škole naša bivša učiteljica, Mogorović, koja je dobivala zamoljene dopuste, a mjesto nije poslala su nam talijanskoga učitelja... Kako nema, dašto bi ih tražili? Kako ćemo, ova naša hrvatska učiteljica je sada suspendirana. — Nažlost moramo Vam reći, da nismo mi rodili naše školske djece dosad ništa poduzeli proti ovoj nepravednosti, da nam začeme netko podučiti našu dječu u jeziku, koji ni našmanje ne poznaju. A kako mogu oblasti bez vojne roditelje mijenjati jeziku skole?!

No, ipak mi držimo, da kad bi bila ostala u lupoglavu učiteljica Mogorović i ne molila dopuste, naša bila bi ostala nepromjenjena. Mi smo većinom siromaši, pa želimo jedino da nam se dječia nesto nauče, a to ne mogu pak nego samo u materinskom jeziku.

PISMO IZ RJEKE.

Jos o mestrici i njezinoj tečki — Auktoralita nema... — Razgovor između mene i jedne partizane — Falimenti. — Sve mirno i lepo.

U svojem posljednjem pismu ispričao sam vam kako je potere, neponoziti, provvalio u stan neke učiteljice Anite, pa kaku su je te delije silom odveli na auto pa s njom preko granične. Sad van javljam, da se joj ta učiteljica Anita sretno povratila na Riječku, i danas imamo u ovom mirakuloznom gradu jednu afetu više. Cijeli se je grad podijelio u dva dela: jedni su za Anitu, a drugi za njezinu tečku, gospodinu Just. Vedeta... se je postavila na stranu mlade frajfilke Anite, a da van pravo kažem — i ja sam se postavio na njuzinu stranu. Jedno sto je mlada i lijepa, a drugo, što je i sagriješila, oni — nepoznati nisu imali apsolutno nikakova prava, da je silom vuku u Riječku. Moja suseda Vneta je s pravom opazila, da kod bi svaka ženska, koja malo sagriješila, imala da fura-automobilom iz Rijeke u svijet, to bi automobili imali vratiču posta...
Sto mi je pak osobito dragoo, to je, da se je Vedeta postavila i na ono mije drugo stanovstvo. Kao i ja tako se i Vedeta pita: otkuda izvrsnjim individualnu pravo, da se mijesaju u privatne porodične prilike? I on se pita, kada smo se već i mi pitali mili put: imala li na Riječi kakav auktoritet ili ga nema? Vedeta je prisutna konstatovala, da tega auktoriteta na Riječi nema, već da veki radi ono, što mu pada u glavu. Vedeta je, to je priznala s velikim bolom i u najlepšoj, napravljenosti namjeri, da se ovo zo popravi, da se ova rak-rana odstrani. Pa sto se dogodilo? Mjesto polvale, pobrala je pričovore, i to upravo s one strane, nikud se ne bi bila udinje, što i sama Vedeta onu petorici

uvijek nazivale i cinque scenocenisti (nezgodnik) dok na Rijeći nema djeteta, koji ne bi znao za njihova imena i prezimena. Očito je da se i Vedeta, hoji ricinusova ulja, jer je pisano, da tko se ricinusovom uljem igra, od ricinusova će ulja i počinuti. A Vedeta se je u svoje vrijeme dosta naspala s ricinusovim uljem, osbituo u doba, kad su naše lude na Rijeći napajali njime. Habet sua fata oleum ricini... a to se naški kaže, da će prije ili kasnije doći vrag po svome.

Ima jedna talijanska pjesma, koja veli, da nema veće muke negoli sjecati se prošlosti, sretnih dana u mizeriji... Ja to osjećam svakog puta, kad idem da se malo proštem Punto Franka. Obično se spustim na zidicu pred kavim magazinom, pa onako sam samac stancem da filozofiram o prolaznosti zemaljskih stvari. Evo tih magazina! Kako su neke bile puni svege blaga božigava! Pusta li mi bogatstvo! Pa kad se sve to dije? — U neporu...

I ovako sve sve proći — sve... I Grošić i Osorjan Andre i Vedeta i Zanella i bandere i kortesi i revolucionari i ebulucioni i ordinari i desordini i kuntraordini — sve — sve će proći...

Dok sam jedan od ovih dana tako žalosno filozofirao, očim nesto na svome desnom laktu. Što je, što nije — pogledam, a to je bila slijepica jedne stare pantigane. Niti sam se nje preplašio ni ona mene — ta mi smo stari znaci. Ona dolazi češće na zidicu do mene i u to se zajedno sunčamo. Njezino je drživo milo, jer ono uboga blaže umije i da govori. Ne čudiće se! Za Riječku se pravom govori, da je bacena za tisuću i tisuću godina natrag, a to je baš u doba, kad su i životinje imale ovaj nesrećni dar govora. Ja se dakle s mojom pantiganom razumjem vrlo ljepe razumjem, a to je bilo i neki dan. Nas razgovor tekao je od prilike ovako:

Jak! Kako je, zlatna pantigana moja?

Ona: Mizerija...

Jak! Kako to? Ta nije dobro, što se tu iskricalo dvije stice tonga riza! Od toga je sigurno nješto ostalo i za vas i za vašu postovanačku familiju...

Ona: Pa jest nešto, ali to su sve bagateli! Ja bih, da vam pravo kažem, već jednom htjela, da se postenu na jednom onoga lipogaja i debeloga kukuruzu iz Banata ili pak suhogu mesu i špeha iz Slavonije. Hoće li to broz biti?

Jak: Novine pišu, da će se, ili 8. februar održati parlamentarni Rimu i da će svaki sporazumi, kolik se tijeku biti ratifikovani?

Ona: Onda će se valjda otvoriti promet i na Riječlavoj. To li mi, veliki i mali stakori, jedva čekamo. Težak je ovaj naš život.

Svakog jutra, čim se probudim, trkem do kavne prevarac kavane, skočim na stol i nešto ne prevarac! Vedeta i tražiti rubriku!

La vita del porto... mističa je, da tu načeti stogod za mene. Kad nema, da ti ladje istoprije, da nijesu u koliko bi postavio na rub, — Malo samo, da bila razvezela, kad sam了解到 da će svakoga mjeseca dolaziti k neki parabord iz Holandije. Pomislih, da ne druge, imat ćemo malo dobra holandskoga života. Pa eto — i to isblaplju. Smala! Nego sude, možda će biti bolje, kad se te uredi... Glavno je da se sada mi pantigane, organizujemo, da nas dogadjaj ne zateku nepravne pravne...

Jak: Sta ti vuće da se organizuje?

Ona: To se razume. U prvom redu treba da osiguramo granicu, da nam ne bi bilo s koje strane nahrapile druge pantigane i zasjeće na naša mesta. U tu svrhu ustrojimo četiri našu narodnu stražu. Našo gleslo bit će: riječki magazini — riječki pantigani, a na bojni polidži bit će: Magazini o morte!

Jak: Ja, kada ćete imati izbore?

Ona: Brzo, Danas u noći imamo veliku skupštini u kanalima staroga grada. Sigurno je, da će za predsjednika naše republike biti izabran mui muž Panton Stakorić.

Jak: Čovjek unaprijed, same ne bi rad, da mu se dogodi kao onome prviye, da ne bude naime morao i on, da seli u Kraljevicu.

Ona: Pa, da se i dogodi, znam, da ne bismo umrli od gladi. A to je ono glavno. Negi da ideš...

Jak: I takon se za taj dan srušio moj razgovor s mojom znanicom pantiganom.

Griješnik

Setali se Isus i Marija
Sritili su grškina.

Kamo ideš gršinice?

Idem iskit lipi raj.

Nic za te lipi raj

Vee je za te skur pak!

Ti si ubija oca i majku,

Utopija brata i sestricu,

Zato idi kroz crnu goricu,

Di tice ne pivaču

I andjej na kantau.

Tamo stani devet lit

I još tomu deset dan.

Kad je prošlo devet lit

I još tomu deset dan

Isus dodje do dolj

I gršiniku govor:

Ustanje se gršinice!

Ne morem se usta!

Trava me obresla,

Kroz usta mi zresla,

Da me hvata veli strah,

Isus uzam... njemu dah

Tilo idje u travu!

A dušica u rat.

ipakao.

iprati.

Inače veših dogadjaja na Rijeći nema, osim što je fabrika torpeda falirala, a tako i jedna banka i što je jedan čovjek u starom gradu ubio dva druga čovjeka a nožem ranio jednoga trećega... Inače je sve mirno i ljepe. Rokac.

Franina i Jurina.

Ful sam, da pojavaš na Učku. Po kega zlođeja, ako se smje znat?

Jur.: Prtim se po stenah, valjam se po snege, exerciram...

Fr.: A za to?

Jur.: Cu da olvrdejam. Ca ja znam, ča nas jutra čeka! Kegod novini primem u ruki, va svakoj stoji napisano, da bi sopet moglo prit do vržajega i krvaveg tanca. Neki pak govore, da će taj tanac biti milijun puti grji i huj od onega prvega. Jeden jeneral pisal je pred malo dan van Pukle, da ako se sopet svet pogradi, da neće biti kamika na kamiku. Bog nas očuvaj i obrani!

Jur.: Ja ne znam ča će bit niča neće bit, ma ja cu da otvrdjem i da se okreipim, zač ako budu svu počeli tancat, poboštira... neće ni tu ja poči s cabrićem doma.

Jur.: Dunke i ti misliš malo popohop?

Jur.: Jezero miličuju vraz, da cu!

Jur.: I za to hojevas na Učku?

Jur.: I za to. A i lepo je grovo. Visoko si: pod nogom su ti nepratielji, od kojih trebe da se sám čuvaš i prijatelji, od kojih neke je pak Bog čuva. Pak čist zrak, pak ako ni vetra — ona neka čuđa tisina, a kada je vetra ona još čudnje muzika lješa i drveća — i sto drugih stvari. Ov jedan dan bilo mi je pak, kako da se celu Učku stresla?

Jur.: Morda si malo jače stal s nogum, pak se jstreslo pod tobom. Ca ne bi — takova peća od čoveka!

Jur.: Na — ja znam ča će bit niča neće bit, ma ja cu da otvrdjem i da se okreipim, zač ako budu svu počeli tancat, poboštira... neće ni tu ja poči s cabrićem doma.

Jur.: Dunke i ti misliš malo popohop?

Jur.: Jezero miličuju vraz, da cu!

Jur.: I za to hojevas na Učku?

Jur.: — ja sam valje videl, da je moralo biti nešto drugo. I kako ja moram svaku stvar pogledat do dna, zaput sam se do zvoma put Vranji. Još nisam pravilni na pol putu, a to ti se preda me preženta na starci prijatelji Ovcar.

Fr.: O, a si mi ga lepo pozdravil?

Jur.: Pozdravil sam ja njezina, kako treba, a onputa sam ga pital, da mi malo pove, ča jo to bilo i da je temu uzrok. Ovcar mi je na to rekao, da ovo ni prvi put, da se to događaj. Jedan dan pre Božića da je ovuda pasal once i komaći je zavrnul, počela se najednaput svia gora trest, tako da je mislio, da će sva sela volokne propast u ljudi na njih.

Jur.: Pak ča i bilo?

Jur.: Neki strašni konfuzijon dola vo općine na Boljune.

Fr.: Pak ča od tegda da se je potresla Učka?

Jur.: Bi reć, da ja... A takov konfuzijon bil je ja vo općine i onoga dneva, kada se i gora i pod mojim nogama potresla. To ti je bilo ovako: Kako znaš, na Boljune su prvi imeli na općine jednega straordinarija. To je bio gospodin Feranda. Nekoliko za temi priliši su izbori, i Feranda je postal sindak. To je bilo grrranditorija! Svi zadovoljni, arcizadovoljni. Sindak je još pre biel zatvoril naše skoli, poteral naše holje ljudi i sve tako.

Fr.: Znam, znam...

Jur.: Onputa je prislo ono, ca je prišlo. Napravil je prvi preventiv, kalumal strašni adicionali, pak tasi, pak sovrašati i tako je recimo na jednu slabu ovcu udri dve tasi.

Fr.: Aj stroka!

Jur.: Nego va to da su pomalo počeli otvarati oči i oni njegovi oči konsulji, ki su s njima bili zibrani va isto vreme. Očutili su, da tu neće dići po starem sire: a neka stara mačka, ka ima nekoliko bolji i finiji nos, zabolba ga je malo dublje va ono njegove kartusini i na oni njegovi računski libricini i našla je, da ni neće va rede.

Fr.: Aha! Onputa je ta mačka malo za njavkala, ca ne?

Jur.: Mačka je zanjavkala, ma je pak sindak zalajal: Kva komando mi e nišun altro!... Onda se i drugi javili i počeli zjaj, da se već ne more napred, na općine da je veli dug, pak ti strašni adicionali, pak te taše, sovratase, ti vrazzi,

sovratvazi i da neka najzada sve vragame — i sve tako i sve tako. Sindak je lupal s peščanom po stole i soperi vapili. Kva komando mi e nišun altro!... Sad je nastalo pravo komešanje, kako se ono kaže, poteci, povuci. Pam! Pam! Pum! Pum! to ti je sve pučalo i grmelo, i od tega se je, vidis, potresla cela Učka. Taj potres se je čul i va Pazin, i zbudil je siora viceprefe, ki je sa svojim društvom valje priletel na Boljun, pa kad je videl, da je sporadi neka džibuna sindiako bit bolji od prvega?

Jur.: Nas prijatelj Ovcar rekao mi je, da kouko na pozna novega sindaka, mora reć, da je to čovjek iskreñ i pošten i ki dobro pozna svu nekreboj boljinsku općinu. On zna, da na Boljinsku nima bogastva, a siromastva kolikogod očeš, pak da treba sve moguće učiniti, da se narodu pomogne. On zna, kojega smo mi roda i koje krvi, pak će nam i spisovati naši milji jezik u skoli i druge. To je, vidis, mane rekao naš prijatelj Ovcar.

Fr.: To je sve lepo i dobro, ma je sjevnedno no morem verovat, da je oni konfuzion na općine bil bas tako jak velik, da se sporadi neka njezina suda stresla.

Jur.: A ti ne veruj, ca cu ti ja!

Gospodarstvo

Seljaci pretačili vinom!

Plijenjivo vino, t. i. takovo, koje zaudara po bačvi, preteći odmah u dobro zasumpiranu zdravu bačvu. Savsin izbjegli takvo vino ne možeš, ali oduzet ćeš me donekle neugodan ukus prije plijenja na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se otoči. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan hektolitrat upotrebi se 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozvani eponti: upotrebljava se samo za bijela vina, jer crno bi boju oduzelo. Na jedan tona vina potrebalo je 60 grama eponti. Eponti se napravi ispremješava se načinu s vodom i učini se učinjenje u bačvu, gdje se vino dobro promiješa. Ovo mješanje treba kroz nekoliko dana svakako upotrijevati. Budući se učinjevko usporedi na se, sabere se na vrhu bačve, gdje se ojači. Uglj je učinjenje vina ili takozv

zrok, reći će mi sedam, da je tome hlapac, buduće je postio da se kralja rivač ušao blagom - drugim slučaju, tjeran, kad je kralja započeo s drugim blagom, kad je jednput kralja preveo. S bretnom se kraljova mora ljepe, mora stupati, osloboditi sve povrću, broćiju, čuštu opreznim mornarima, baš je rabimo za tegljenje (vazne).

Što se kraljevičice, poklada kralji uvek samo zadržavaju, koja neka su u četvrtom desetku iz tih godina, slijede iz kraljeve trave. Plesničko uigrana i blatna kraljeva mornarica dočekuje srušen kralj, kralja. Ni mornarici niti kraljčicama (posve, zrno) ne smiju, niti kraljevičici pokladići, jer bi se odvile otušiti, što ne može biti. Kralj treba stolati svaki drugi dan kolačići 30 grama - imenu vapna. Pošto i ovo nije biti, kralj treba probaviti. Nekoliko dana pre teljenja treba kralja slabiti, krmiti, a to tako da vrijeme teljenja te nekoliko dana nesete.

I žensko dijalo, kad brežu kralja ne ide na morski, bit će dobro, da ju svaki dan za lijepe vremena spuštim za jedan sat napolje, da se prohodi.

Vrijednost inostrane valute na trčanskoj burzi.

Trs t., dne 24. januara 1923.

Inostrana valuta, imala je jočer na trčanskoj burzi ovu vrijednost:

Nizozemska od 820,- do 835,-, belgijska od 124,- do 126,-, francuska od 135,- do 136,-, engleska od 97,20 do 97,60, američka od 20,75 do 20,95, švicarska od 390,- do 395,-, njemačka od 0,105 do 0,12, rumunjska od 10,- do 11,-, mađarska od 0,70 do 0,80, nemacko-austrijska od 0,0275 do 0,0310, ugarsko-slovenska od 23,- do 24,-, čehoslovacka od 58,25 do 58,75.

Politički pregled

Italija. Organizacija nove milice već se provodi i ovih dana će biti završen ovaj zamašni posao. Milica će u slučaju potrebe biti pozvana pod oružje i kaže redovito vojsku vršiti naloge vrhovne vojne komande. Inače se milica po nalogu ministra predsjednika mobilizuje. Očito je ovaj milici, koja je u cijelosti sastavljena od bivših fašističkih legionara, stavljen u dužnost, da bude čuvaram fašističke vlade pred svakim unutrašnjim pokušajem njezinog obaranja.

O promjenama u vrhovnim vojnim institucijama sadrži novi kraljevski dekret, koji je pred nekoliko dana stupio na snagu, mnoge važne edredbe. Vrhovne vojne institucije jesu: vrhovna komanda, vojni savjet i vrhovna komisija za narodnu obranu. Vojno vijeće je oljepre postojalo ali je bilo savjetodavno tijelo, koje je stalo u djelokrugu vojnog ministra, koji je bio predsjednikom vojske. Sad će ovde viće biti kontrole sveukupnog vojnikog poslovanja, a stodobno će olakšavati posao ministru vojnom i glavnom inspektoru vojske. Ovaj poljuni predsjedna vojnom vijeću Djelokrung ministra vojnog je restringiran i podijeljen između njega i glavnog inspektora vojske. Svim podređenim vojnim komandantima nadležje je sef centralnog glavnog stabla. On je pak izvršni organ ministra vojnog, podređen je ministru vojnom u pogledu upravljanja s vojskom, dok je za sve ostale sef glavnog stabla neposredno podložan glavnom inspektoru vojske.

Noovoobrazovana vrhovna mješovita komisija za narodnu obranu imade zadatak, da rješava najnužnija pitanja o vojnikoj organizaciji i o sredstvima za usavršavanje vojske. Ova komisija imade ekskurzivni odbor je njemu podređenje savjetodavne sekcije, te naročitu instituciju glavnog sekretarijata. Članovi eksekutivnog odbora jesu: ministar predsjednik, te ministri vanjskih poslova, unutrašnjih djela, finančija, vojske, mornarice, kolonija, industrije i trgovine. Ovaj odbor određuje koja će pitanja savjetodavne sekcije uzeti u raspravu i o njima mu podnijeti referate i predloge. Savjetodavne sekcije jesu: vojnički savjeti i admiralnički vijeće. Pored toga naročita komisija ima da proučava pitanja, koja zasijecaju u organizaciju vojske u ratu. Ta komisija imade da se pobrine, kako će najprobijatnije biti, upotrebljivanje sve narodne energije u slučaju opće mobilizacije.

Ustanovnom vrhovnog inspektora vojske hijelo se odteretiti ministru vojnog i postaviti nad glavnim vojnim štabom fokus na tehnička pilanja.

Za mornaricu su također predviđene izvjesne reforme, koje je ministar za mornaricu, admirala Thona de Rhevela na posljednjoj sjednici vlade označio.

Sada talijanska mornarica broji 40.000 mornaka, od kojih se 15.000 svake godine regutiraju. Budući je rok aktive službe do sada bio 2 godine, to se redovito stalni kadar mornarice sastoji od dvaju stanja i od 10.000 dobrovoljaca (furačujućih tu i podoficir). Ministar za mornaricu traži da se rok aktive službe produži na 28 mjeseci, kako bi se izbjeglo tome, da se svake

godine mijenja polovica momčadi na brodovima. Ministar je potom tražio da ne se poređ predviđeni izgradnju dva novih krstasa, 4 podmornice, 4 torpedobranice, koja će biti dogotovljeno u ovog 12 dana, doznaće krediti za izgradnju u 1921 do 1925 godinu: 2 luka krstasa, 4 podmornice, 4 torpedobranice, u 1925. 26. 27. dani; 4 torpedobranice, 4 podmornice i 2 torpedobranice u 1927. godi: 4 torpedobranice, 4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice, 4 podmornice.

Francuska se je svakako prengulila, kad je u svojoj vojsci našao od okupira, ruhrske pokrajine. Ona je prve misili, da će za nju ruhrska postati kralja muzara, koja će svaki mjesec donasati gomile zlatnih maraka. Međutim sada je u same uvidu, da se u svojim računima prečarla. Ničemu ne će ničemu biti. Kralj treba stolati svaki drugi dan kolačići 30 grama - imenu vapna. Pošto i ovo nije biti, mješiće, tijekom dana, kraljeva. Nekoliko dana pre teljenja treba kralja slabiti, krmiti, a to tako da vrijeme teljenja te nekoliko dana nesete.

I žensko dijalo, kad brežu kralja ne ide na morski, bit će dobro, da ju svaki dan za lijepe vremena spuštim za jedan sat napolje, da se prohodi.

Vrijednost inostrane valute na trčanskoj burzi.

Trs t., dne 24. januara 1923.

Inostrana valuta, imala je jočer na trčanskoj burzi ovu vrijednost:

Nizozemska od 820,- do 835,-, belgijska od 124,- do 126,-, francuska od 135,- do 136,-, engleska od 97,20 do 97,60, američka od 20,75 do 20,95, švicarska od 390,- do 395,-, njemačka od 0,105 do 0,12, rumunjska od 10,- do 11,-, mađarska od 0,70 do 0,80, nemacko-austrijska od 0,0275 do 0,0310, ugarsko-slovenska od 23,- do 24,-, čehoslovacka od 58,25 do 58,75.

Italija. Organizacija nove milice već se

provodi i ovih dana će biti završen ovaj zamašni posao. Milica će u slučaju potrebe

biti pozvana pod oružje i kaže redovito

vojsku vršiti naloge vrhovne vojne komande. Inače se milica po nalogu ministra predsjednika mobilizuje. Očito je ovaj milici, koja je u cijelosti sastavljena od bivših fašističkih legionara, stavljen u dužnost, da bude čuvaram fašističke vlade pred svakim unutrašnjim pokušajem njezinog obaranja.

O promjenama u vrhovnim vojnim institucijama sadrži novi kraljevski dekret,

koji je pred nekoliko dana stupio na snagu, mnoge važne edredbe. Vrhovne vojne institucije jesu: vrhovna komanda, vojni

savjet i vrhovna komisija za narodnu obranu. Vojno vijeće je oljepre postojalo

ali je bilo savjetodavno tijelo, koje je stalo u djelokrugu vojnog ministra, koji je bio predsjednikom vojske. Sad će ovde viće biti kontrole sveukupnog vojnikog poslovanja, a stodobno će olakšavati posao ministru vojnom i glavnom inspektoru vojske. Ovaj poljuni predsjedna vojnom vijeću Djelokrung ministra vojnog je restringiran i podijeljen između njega i glavnog inspektora vojske. Svim podređenim vojnim komandantima nadležje je sef centralnog glavnog stabla. On je pak izvršni organ ministra vojnog, podređen je ministru vojnom u pogledu upravljanja s vojskom, dok je za sve ostale sef glavnog stabla neposredno podložan glavnom inspektoru vojske.

Noovoobrazovana vrhovna mješovita komisija za narodnu obranu imade zadatak,

da rješava najnužnija pitanja o vojnikoj organizaciji i o sredstvima za usavršavanje vojske. Ova komisija imade ekskurzivni odbor je njemu podređenje savjetodavne sekcije, te naročitu instituciju glavnog sekretarijata. Članovi eksekutivnog odbora jesu: ministar predsjednik, te ministri vanjskih poslova, unutrašnjih djela, finančija, vojske, mornarice, kolonija, industrije i trgovine. Ovaj odbor određuje koja će pitanja savjetodavne sekcije uzeti u raspravu i o njima mu podnijeti referate i predloge. Savjetodavne sekcije jesu: vojnički savjeti i admiralnički vijeće. Pored toga naročita komisija ima da proučava pitanja, koja zasijecaju u organizaciju vojske u ratu. Ta komisija imade da se pobrine, kako će najprobijatnije biti, upotrebljivanje sve narodne energije u slučaju opće mobilizacije.

Ustanovnom vrhovnog inspektora vojske hijelo se odteretiti ministru vojnog i postaviti nad glavnim vojnim štabom fokus na tehnička pilanja.

Za mornaricu su također predviđene

izvjesne reforme, koje je ministar za

mornaricu, admirala Thona de Rhevela na

posljednjoj sjednici vlade označio.

Sada talijanska mornarica broji 40.000

mornaka, od kojih se 15.000 svake godine

regutiraju. Budući je rok aktive službe

do sada bio 2 godine, to se redovito stalni

kadar mornarice sastoji od dvaju stanja

i od 10.000 dobrovoljaca (furačujućih tu i

podoficir). Ministar za mornaricu traži

da se rok aktive službe produži na 28 mje-

si, kako bi se izbjeglo tome, da se svake

godine mijenja polovica momčadi na bro-

dovima. Ministar je potom tražio da ne

se poređ predviđeni izgradnju dva novih

krstasa, 4 podmornice, 4 torpedobranice,

koja će biti dogotovljeno u ovog 12 dana,

doznaće krediti za izgradnju u 1921 do

1925 godinu: 2 luka krstasa, 4 podmornice

i 2 torpedobranice, 4 podmornice;

u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927. godi: 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,

4 podmornice; u 1927.-28. godi: 1 luka krstas, 4 torpedobranice,